

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-7-71-39>

УДК 793.38

Морушко О.О.кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності
Національний університет «Львівська політехніка»**Шіт Т.Р.**доцент кафедри режисури та хореографії
Львівський національний університет імені Івана Франка**Кундис Р.Ю.**доцент кафедри режисури та хореографії
Львівський національний університет імені Івана Франка

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ АМАТОРСЬКОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО АРТИСТИЧНОГО РУХУ В БАЛЬНОМУ ТАНЦІ (КІНЕЦЬ ХІХ – 70-І РОКИ ХХ СТ.)

Анотація. Досліджено витоки розвитку аматорського та професійного конкурсного руху бального танцю у світі, від моменту проведення першого міжнародного танцювального конкурсу у 1892 році до початку 70-х років ХХ-го століття. Проаналізовано історію перших чемпіонатів світу для танцюристів бального танцю, також систему успіху найпередовішої країни в розвитку танцю Англії, та фактори які сприяли популяризації танцю в Німеччині, Польщі, Сполучених Штатах Америки, Голландії, Чехії та інших країн. Зазначено перелік кваліфікаційних класів для учасників танцювальних змагань та танцювальні організації які проводили перші офіційні чемпіонати світу та Європи. Також частково досліджено перемоги легендарної танцювальної пари з міста Каунаса Юрате і Чесловас Норвайши.

Ключові слова: конкурсний рух, бальний танець, Міжнародна федерація танцюристів, професіонали, аматори.

Morushko Oleksandr

Lviv Polytechnic National University

Shit Taras, Kundys Ruslan

Lviv I. Franko National University

HISTORY OF DEVELOPMENT OF AMATURIAN AND PROFESSIONAL ARTISTIC MOVEMENT IN THE BALANCE DANCE (END OF THE 19TH – 70TH ANNIVERSARY OF XX CENTURY)

Summary. Competition in ballroom dance occur openly, propagate to extensive masses the beauty and useful sides of whole of the art of dancing. Dancing tournament conduct in gradation from the country competition, international, interstate competitions to European championships, championships of the rest of the continents and the World Championship. The appreciation of the skill of the participants of the competition is realizing by the judges, using the appointed criteria. Dance competition adjusts by the regulations in the International Dancing organizations, which is function at this time: for professionals – International Council of Ballroom Dancing, for amateurs – the International Council of Amateur Dancers. Also exists the coordination committee, created by both councils, which purpose is to eliminate differences between professional and amateur movements. Before the creation of the above-mentioned international dance organizations, ballroom dance competition shave come a long way to development. The history of dance competitions begin switch the first dance contest that took place in New York in 1892, where the cake walk dance was performed. The first competitor in Europe was the talented and enterprising Camille de Rhyndal, a dancer, composer, artist, lawyer, a person who was able to combine his love of ballroom dance with the require men's of the co-organizers of the sedance events. The sources of the development of amateur and professional ballroom dance movement in the world, from the moment of the first international dance competition in 1892 to the beginning of 70th of the XX century were investigated. History of the first world cups is analyzed for the dancers of ballroom dance, also system of success of front-rank country in development of dance of England and factors that assisted popularization of dance in Germany, Poland, United States of America, Holland, Czech Republic and other countries. The list of qualifying classes is marked for the participants of dancing competitions and dancing organizations that conducted the first world and championships of Europe cups. Also victories of dancing pair are partly investigational from a city Kaunas Jurate and Cheslovos Norvayshi.

Keywords: competitive movement, Balloon Dance, International Federation of Dancers, Professionals, Amateurs.

Постановка проблеми. Аматорський та професійний артистичний рух в бальному танці можна зарахувати до одного з найбільших феноменів нашої епохи. Він запалив, як полум'я, не тільки танцювальну Європу, обидві Америки, Австралію, Канаду, але й розповсюдився на території, які до недавнього часу були

чистим аркушем цієї гілки танцю – Азію, Південну Африку, Нову Зеландію, а також у країнах Далекого Сходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історико-культурну ієнезу бальної хореографії досліджував Т. Осадців. Витоки і розвиток бального танцю досліджували Д. Шаріков, М. Бог-

данов, Т. Павлюк, А. Бредіхін, Е. Дехтярева, Г. Волхонска, А. Окунева.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Досліджено початки розвитку бального танцю в світі та географію розвитку бального танцю у світі в період між 1892 роком та початком 70-х років ХХ-го століття.

Наукове дослідження, яке частково розкриває початки розвитку бального танцю у різних країнах світу та порівнює здобутки.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є ознайомлення поціновувачів хореографічного мистецтва з історією розвитку професійного та аматорського бального танцю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Артистичний рух бального танцю на противагу танцю на щодень – проявляється в організації артистичних змагань у конкурсній формі, має на меті стабільно і широко підносити танцювальну культуру. Адже змагання з бального танцю відбуваються публічно, пропагуючи широкому загалу красу та корисні сторони цілісної танцювальної форми. Танець відіграє значну роль у вихованні внутрішньої культури людини та формуванні її художніх смаків [1, с. 5] Змагання з бальних танців є чітко визначеною артистичною дисципліною, яка є фундаментом для здобування кращих результатів, вищих танцювальних класів, нагород, тощо. Танцювальні змагання проводяться в градації від змагань країни, міжнародних, міждержавних змагань до чемпіонатів Європи, чемпіонатів решти континентів і чемпіонату Світу.

Пари професійні та пари аматорські стартують окремо. У танцювальних змаганнях обов'язковою для пар є міжнародна програма. Це є танці народів, які, дякуючи своїй красі вийшли за межі своєї батьківщини і стали загальнолюдською власністю.

Поділяються вони на дві програми:

1. Стандартна, до якої відносяться: повільний вальс, аргентинське танго, фокстрот, швидкий його різновид квікстеп, а також віденський вальс.

2. Латиноамериканська, до якої входять: румба і ча-ча-ча – кубинські, самба – бразильська, іспанський пасодобль, а також джайв [2, с. 56].

Учасники танцювальних змагань у залежності від рівня складності та майстерності поділяються на класи від найнижчих – E, D, C, B, A до найвищого класу міжнародного – S. У найнижчих класах E, D і C танцювальні пари показують відповідний рівень артистичної майстерності, власне танцювальну техніку, а також вміння поєднання основних фігур, які надають кожному з танців відповідний стиль та характер і поєднуються в логічну цілісність. Від пар вищого рівня вимагається не тільки артистичні вміння, але й творчий підхід, що базується передусім на знанні принципів поєднання танцювальних варіацій у гармонійну рухову цілість, а також музикальність. У конкурсних танцях найважливішим є рух, спроможність рухова і сила руху (дія кінетична). Конкурсний танцюрист повинен мати досконалу фізичну форму і високі духовні вартості.

Оцінку майстерності учасників змагань здійснюють судді, користуючись визначеними критеріями.

Танцювальні змагання регулюють правилами міжнародних танцювальних організацій, які діють у той час: для професіоналів – Міжнародна Рада Бального Танцю (International Council of Ballroom Dancing), для аматорів – Міжнародна Рада Танцюристів Аматорів (International Council of Amateur Dancers).

Існує також погоджувальний комітет, створений обома радами, метою якого є усунення розбіжностей між професійним та аматорським рухом.

Перед створенням названих вище міжнародних танцювальних організацій, конкурси бального танцю пройшли довгий шлях розвитку. Історія танцювальних змагань розпочинається від першого танцювального конкурсу, який відбувся в Нью-Йорку у 1892 році, на якому виконувався танець Кейк вок (cake walk).

Організатором в Європі перших змагань був талановитий і підприємливий Каміль де Риналь (M. Camille de Rhynal), танцюрист, композитор, художник, правник, особа, яка змогла поєднати свою любов до бального танцю з вимогами співорганізаторів цих танцювальних заходів. Каміль де Риналь організував танцювальні змагання, в яких міг взяти участь кожен поціновувач модних танців без попереднього перегляду танцювальної майстерності.

Конкурси на початку були скоріше приватними святами, організованими за участю і з допомогою керівників здравниць, місць для купання, видавців, музичних директорів театрів, танцювальних залів, а також при підтримці місцевої влади. До суддівства зазвичай запрошували артистів сцени і балету, а також відомих осіб. Згідно з Філіпом Річардсоном (Philip J.S.Richardson), редактора "The Dancing Times", автора "A History of English Ballroom Dancing", одного з творців домінуючого руху бального танцю в Англії, Каміль де Риналь організував перший чемпіонат світу в 1909 році у Парижі в залі театру Сари Бернгардт (Sary Bernhardt). Виконувались тоді танці: бостон, грізлі бір, турке трот і пар (one-step) [3].

Використовуючи те, що на Рів'єрі перебували під час сезону зарубіжні танцюристи, які могли скористатися можливістю і взяти участь у конкурсі, де Риналь організував наступний турнір в Ніці. Варто згадати, що він тоді порозумівся з П'єром Лафітом (Pierre Laffite'em), директором театрів Екселсіор і Феміна (Excelsior і Femina), який пізніше, прийнявши громадянство Англії, оселився в Лондоні і відкрив там школу танцю.

Третій по черзі Чемпіонат Світу відбувся в 1911 році в Парижі в театрі Феміна. У номінації танго перемогу святкував відомий професійний танцюрист Люїс Бейо (Luis Bayo) в парі зі своєю ученицею. У номінації вальс перемогу здобув Моріс (Maurice), відомий професійний танцюрист, у парі із зіркою паризьких кабаре Містенгет (Mistinguette).

Наступний турнір відбувся в 1912 році у Парижі в Мажік Сіті (Magic City). У зв'язку з великою кількістю учасників турнір тривав три дні. До конкурсу в номінації танго зголосилося понад сто пар. Однак в 1913 році в Парижі в Нуво Сірк (Nouveau Cirque) у зв'язку з великою кількістю кандидатів на титул чемпіона світу змагання продовжили на кільканадцять днів. У номінації

танго перемогу святкувала пара Бернаб Сімара і Марія де ла Белла (Bernabe Simara – Maria de la Bella), які приїхали з Буенос Айресу. В 1914 році турнір відбувся в Італії в Сан Ремо, а під час Першої світової війни в 1915 році в одному з неаполітанських театрів. Переможцем став французький солдат, який прибув до Медіолану просто з фронту.

До 1919 року чемпіонати світу не відбувалися. Аж у 1920 році Паризький театр Марінії (Maugny) відкрив свої двері для учасників чергового чемпіонату світу. До турніру, який відбувся під патронатом газети “Комедія” “Comedia” зголосилося понад 300 пар. Під час конкурсу виконувались танці: ван-степ, вальс, фокстрот, танго, мексик (попередник сьогodнішньої самби), пасодобль, іспансько-шотландський і шиммі. Було тоді оголошено, що чемпіоном світу стане пара, яка матиме кращий результат у восьми танцях.

Наступний чемпіонат тривав понад десять днів, відбувся він в Парижі в залі театру Ди Сіан Елізи (des Champs Elysees). У грудні 1922 року Каміль де Риналь вирішив організувати чемпіонат світу в Лондоні, бо отримав підтримку “Dancing Times” і його редактора Річардсона. Турнір відбувся в Квінз Холі (Queen’s Hall). За англійською традицією турнір відбувся в трьох номінаціях: професійна, аматорська і мікс (mixed), де одна з танцювальних осіб була професіоналом, а друга аматором. Переможцем в професійній номінації став Віктор Сільвестер (Victor Silvester), вчитель танцю, творець теорії і танцювальної техніки, яка базується на принципах натурального руху тіла та механіки руху. У номінації для аматорів переміг Сесіль Рубен з Флорою Ле Бретон (Cecil Reuben Flora le Breton). Сесіль Рубен переміг також у категорії мікс, танцюючи з професійною танцюристкою Міс Берил Еветс (Miss Beryl Evetts).

В 1924–1925 роках змагання відбувались також в Лондоні, у тому ж самому залі, а наступні – знову в Парижі. Але монополія на організацію чемпіонатів світу з легкої руки створена Каміль де Риналем танцювальної спілки під назвою Federation International de Dance (FID) захиталася. Більшість танцюристів аматорів під впливом олімпійської ідеї не хотіла брати участь у конкурсах, організованих бізнесменами, імпресаріо. Збираючись в танцювальних клубах та спілках своїх країн, аматори самі почали організовувати танцювальні змагання для аматорів.

Вже в 1927 році на турнірі у Франкфурті організованому німецькою спілкою танцюристів аматорів взяли участь англійські пари. Була то можливість для обміну поглядами і дискусіями щодо основних засад створення міжнародної танцювальної організації, яка б об’єднала всі аматорські спілки. Щораз менше пар брало участь у змаганнях, організованих Каміль де Риналем, щораз більше було пар на турнірах, організованих спілками аматорів. Під час міжнародних змагань, які відбулися в Празі 27 серпня 1935 року відбулося щасливе порозуміння між діячами аматорських спілок, внаслідок якого було створено Міжнародну федерацію танцюристів аматорів Federation International de Dance Pour Amateurs (FIDA). До цієї організації зголосилися представники Англії, Австрії, Чехословаччини, Да-

нії, Франції, Нідерландів, Югославії, Німеччини і Швейцарії. Трохи пізніше долучилися країни Прибалтики, також Бельгія, Канада, Норвегія і Італія. Керівником FIDA був вибраний Франц Бухлер (Franz Buehler) з Австрії [4]. Після другої світової війни відновлено діяльність спілок в деяких країнах, але міжнародна співпраця не була добре організованою, було багато розбіжностей. Пізніше було розпочато старання щодо повторного поєднання аматорського танцювального руху в одній міжнародній організації.

Кілька спілок європейських та з-за океану в 1950 році ініціювали вступне порозуміння з представниками професійного танцювального руху International Council of Ballroom Dancing, який погодився співпрацювати і визнати незалежний аматорський рух. В 1953 році наново організовано FIDA і вибрано знову президентом Франца Бухлера, але єдності в аматорському русі не було. Аж 12 серпня 1957 року в Вієсбаден (Wiesbaden) в порозумінні з Міжнародною Радою Бального танцю (ICBD) було створено Міжнародну Раду Танцюристів Аматорів (International Council of Amateur Dancers – ICAD) яка стає єдиним представником аматорського танцювального світу. Президентом стає Ото Тейпель (Otto Teipel) з ФРН. Від 4 вересня 1965 року президентом ICAD стає Детлеф Хегеман (Detlef Hegemann) колишній чемпіон світу серед аматорів. Цілі і завдання статуту ICAD спирались на олімпійські ідеї. Було також оголошено визначення танцюриста любителя.

Танцювальний рух Польщі було прийнято до ICAD в 1962 році.

Центральною країною світового танцювального руху була Англія з містом Лондон. Бальний танець в Англії має багаті традиції і є нечувано популярним. Стабільному його розвитку сприяють передусім наступні умови:

1. Незліченна кількість холів і танцювальних залів (деякі холи як: Albert Hall, Hammer smith Palais, Empire Pool Wembley, Winter Garden Blackpool і багато інших можуть помістити кілька тисяч осіб).

2. Традиція отримувати уроки танцю в танцювальних школах від раннього дитячого віку до пізнього віку.

3. Зацікавленість різними формами бального танцю, танцями сучасними і давніх часів.

4. Розповсюдження традиції отримування відзнак майстерності в танцю, так звані Медальні тести “Medal Tests” в одному, кількох чи навіть кільканадцятьох танцях і в різних класах (медалі бронзова, срібна, золота, золота зірка і найвища відзнака).

5. Наявність сильного аматорського і професійного танцювального руху і пов’язана з цим велика кількість танцювальних змагань.

6. Кілька тисяч вчителів танцю і тисячі шкіл танцю.

Англійські вчителі танцю є членами кільканадцяти танцювальних спілок, які є членами однієї головної організації, яку можна назвати спілкою спілок вчителів бального танцю (Official Board of Ballroom Dancing). Аматорські танцювальні спілки об’єднані в Amateur Ballroom Dancing Council in Great Britain. Гостра конкуренція та бажання виділитись, сприяла тому,

що деякі вчителі танцю спеціалізуються вже тільки в одному танці. Спеціалістів є небагато, учнів багато. Варто згадати також про існування ще одного танцювального бізнесу. В Англії, а також в багатьох інших країнах, зокрема в США і ФРН – створені і успішно діють фірми, які спеціалізуються в пошитті кількох видів суконь для змагань. Фірми, які виготовляють взуття на неслизьких підошвах і каблучках (no-skid soles and heels), також спеціалісти з крою та пошиття чоловічого вбрання до різних стилів бального танцю.

В Німецькій Демократичній Республіці та Федеративній Республіці Німеччині побутували танцювальні звичаї та традиції проведення вечорів у спеціально побудованих для танцю залах та залах, які глибоко вкоренилися. Кількість танцювальних клубів в тих країнах була найбільшою в Європі і існували вони навіть у селах. Аматорські клуби входили в танцювальну спілку, якою опікувався центральний будинок культури в Ліпску.

В ФРН кількість шкіл та танцювальних клубів була ще більшою. Той факт, що нагородою за перше місце на змаганнях для професійних пар був, наприклад, автомобіль BMW свідчив про великі фінансові можливості організаторів змагань.

Бальний танець є дуже популярним також в малих країнах, як Голландія і Данія. Данія мала найбільшу кількість аматорських танцювальних пар і шкіл танцю пропорційно до кількості осіб, які проживають в країні. Данію можна було зарахувати до третьої танцювальної сили в Європі. Голландія мала не тільки багато хороших професійних і аматорських пар, але також прекрасно організовані школи танцю. На одному зі змагань “Grand Prix” в Бельгії в другій частині турніру після виступу аматорських пар танцювали вчителі танцю. Цікавим було те, що стартували вони разом, відрізняючись рівнем, віком тощо.

Решта європейських країн не відігравали такої великої ролі в бальному танці, власне в конкурсному танці. Країни середньої Європи Франція, Швейцарія мали добрі пари, які не належали до танцювальної вершини. Країни Скандинавії Норвегія, Швеція, Фінляндія мали подібний рівень. Дуже рідко, щоб якась пара з названих вище попала в півфінал Чемпіонату Європи. Аж в 1973 році одна з норвезьких танцювальних пар потрапила в фінал чемпіонату Європи в номінації «латиноамериканські танці», який відбувся в Осло.

Польські танцювальні дуети часто зустрічалися на змаганнях зі шведами та фінами і часто в них вигравали. У країнах соціалістичного блоку, крім названої вже НДР, найчисленнішою в кількісному складі талановитих і музичних танцюристів була Чехословаччина. Чехи мають багату танцювальну традицію. Чеські танцювальні пари на 30 років швидше брали участь в танцювальних змаганнях, ніж польські пари. Польські танцювальні пари вигравали в чеських дуетів досить часто особливо в 50-роках. Варто згадати, що представники Польщі виграла у Відні в представників ЧССР на змаганнях ЧССР-Польща-Австрія. Представники ЧССР мали найсильніший склад, танцював там також багаторазовий

чемпіон ЧССР Боума (Bouma). Угорщина, хоча пізніше стартувала, користувалася стабільною допомогою зарубіжних тренерів та отримувала кращі результати. Організовані ними міжнародні змагання в Сомботгей (Szombathely) були зараховані до найбільших європейських заходів.

Радянські пари вперше виступили за кордоном на змаганнях в Бялимстоку, а польські пари з Кракова відвідали СРСР в 1963 році, як перша зарубіжна делегація. У наступному році радянська команда гостювала в Польщі. Кілька років пізніше на запрошення і за коштів British Council радянська танцювальна пара навчалася два місяці в Лондоні у найкращих англійських фахівців. Мар'ян Вечисти бачив її в 1963 році в Таллінні і 28 травня 1971 року в Лондоні на чемпіонаті світу з європейських танців. М. Вечисти мав можливість оцінити їх високий рівень і здобуті успіхи [5]. Ця пара єдина з соціалістичного блоку попала до півфіналу. Це танцюристи дуже талановиті, з великою культурою руху. Цією парою були легендарні танцюристи з Каунаса Юрате і Чесловас Норвайші [6].

Аматорський і професійний рух бального танцю в цей час охоплює також Австралію, Канаду, Індонезію, Нову Зеландію, Південну Африку, Родезію, Країни Далекого Сходу. Розвивається він також в Японії. Про японські пари говорять, що в недалекому майбутньому дякуючи талантові, великій кількості танцювальних пар, відповідній селекції, дуже дієвій організації вони створять загрозу найкращим європейським парам.

В Північній Америці одноосібно панував до певного часу інший танцювальний стиль, так званий free style of dancing. Американці вже мають багато досконалих танцювальних пар, які переважно навчаються в Лондоні. Відрізняються професійні пари. Щораз частіше їх можна побачити в фіналах чемпіонатів світу. Поступово домінують в бальних танцях ансамблеві танці (formation dancing). 16-ти особовий «балет бального танцю», учасниками якого були мормони, що навчався в університеті в Юті, завоював перемогу під час світового конгресу бального танцю і фестивалю танцю який відбувся в травні в 1971 році в Блекпулі.

Незвичайною танцювальною країною є Австралія. Рух бального танцю там був дуже популярним і займав високе становище. Власне австралійські танцювальні пари розвивають у світі так званий екзібішен дансинг (exhibition dancing). Професійні і аматорські пари з Австралії часто можна було побачити на європейських конкурсах, приїжджали вони також до Чехословаччини, НДР, Угорщині, Югославії. Австралія неодноразово організовувала чемпіонати світу. Це свідчить не тільки про престиж цієї спілки, її доброї роботи, але також про фінансові можливості.

Висновки. Бальні танці пройшли значний еволюційний шлях від аматорства до професії. Завдяки своїй художній та естетичній привабливості бальні танці захопили увесь світ і стали на сьогодні невід'ємною частиною світової культури, одним із чинників, які сприяють об'єднанню людства, незалежно від віку, раси чи національності.

Список літератури:

1. Кашевський О.В. Сучасний бальний танець. Луцьк : Східноєвр. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013.
2. Машков А.В. и др. Спортивные танцы. *Справочник*. Москва : МФСТ, 2003.
3. История чемпионатов мира среди профессионалов. URL: <http://dancer.by/encyclopedia/sorevnovaniya/istoriya-chempionatov-mira-sredi-professionalov> (дата звернення: 15.07.2019).
4. Step for step. URL: <https://step-for-step.com/lyubiteli> (дата звернення: 10.07.2019).
5. Шит Т. Мар'ян Вечисти – перший професор бального танцю міста Львова. *Молодий вчений*. 2018. № 9. С. 12–15.
6. Наш шлях до вершини спортивного танцю. *Журнал «Гала вальс»*. №3. Москва, 1999.

References:

1. Kashevskyy O.V. (2013). Suchasnyy bal'nyy tanets' [Modern ballroom dance]. Luts'k : Skhidnoyevr. nats. un-t im. Lesi Ukrayinky.
2. Mashkov A.V. i dr. (2003). Sportivnyye tantsy. Spravochnik. [Dance Sport]. Moskva : MFST.
3. Istoriya chempionatov mira sredi professionalov. [The history of the world championships among professionals]. Available at: <http://dancer.by/encyclopedia/sorevnovaniya/istoriya-chempionatov-mira-sredi-professionalov> (accessed 15 July 2019).
4. Step for step. Available at: <https://step-for-step.com/lyubiteli> (accessed 10 July 2019).
5. Shit T. (2018). Mar'yan Vychysty – pershyy profesor bal'noho tantsyu mista L'vova. [Marian Vechisty is the first professor of ballroom dancing in the city of Lviv]. *Molodyy vchenyy*, vol. 9, pp. 12–15.
6. Nash shlyakh do vershyny sportyvnoho tantsyu. [Our way to the top of the sport dance]. *Zhurnal «Hala val's»*, 1999, vol. 3.